

ائمہ رحمۃ اللہ علیہم و زمامداران

جلد ۱ (زمامداران اموی)

تألیف: سید تیمور میر شفیع لنگری

www.ketab.ir

نشر شوق

سرشناسه: میرشفیعی لنگری، سید تیمور، ۱۳۴۱-
عنوان و نام پدیدآور: ائمه علیہ السلام و زمامداران/ تالیف سید تیمور میرشفیعی لنگری.
مشخصات نشر: ساری: شوق، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: ج.

شابک: ج. ۱: 6-85-7246-600-978

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

مندرجات: ج. ۱. زمامداران اموی.

موضوع: ائمه اثنا عشر -- سیاست و حکومت

Imams (Shiites) -- Politics and government

ائمه اثنا عشر -- سرگذشتنامه

Imams (Shiites) -- Biography

اسلام -- تاریخ

Islam -- History

اسلام و سیاست -- تاریخ

Islam and politics -- History

امویان

Umayyad dynasty

رده بندی کنگر: BP۳۶۵

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۲۵۳۹۳

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

شناسنامه

نام کتاب: ائمه علیہ السلام و زمامداران (۱)

مؤلف: سید تیمور میرشفیعی لنگری

صفحه آرای: محمد حسین غفاری ساروی

ناشر: شوق ۰۹۱۱۱۵۳۲۸۶۷

چاپخانه و شمارگان: زمزم / ۱۵۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: اول / ۱۴۰۱

قیمت: ۱۷۰۰۰۰۰ ریال

شابک: 6-85-7246-600-978

ISBN: 978-600-7246-85-6

فهرست

- ۱۳ مقدمه
- ۲۹ گفتار اول: امام علی علیه السلام و زمامداران
- ۳۱ آشنایی مختصر با امام اول شیعیان علی علیه السلام
- ۳۸ امام علی علیه السلام در غدیر خم:
- ۴۰ امام علی در زمان رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۴۲ خلافت امام علی علیه السلام:
- ۴۶ شهادت امام علی علیه السلام:
- ۴۷ محل دفن امام علی علیه السلام:
- رئوس مهمترین ویژگی‌ها و اقدامات علی علیه السلام در دوره
۴۸ خلافتش:
- ۵۰ زمامداران دوران امام علی علیه السلام:
- ۵۱ نحوه انتخاب هریک از زمامداران در دوران امامت علی علیه السلام:
- ۵۴ معرفی اجمالی ابوبکر به عنوان خلیفه اول:
- ۵۶ شیوه زمامداری ابوبکر:
- ۵۹ رئوس مهمترین اقدامات ابوبکر و اتفاقات دوران خلافتش:
- ۶۱ معرفی اجمالی عمر به عنوان خلیفه دوم:
- ۶۴ شیوه زمامداری عمر:
- ۶۶ رئوس مهمترین اقدامات عمر و اتفاقات دوران خلافتش:
- ۷۱ معرفی اجمالی خلیفه سوم عثمان بن عفان:

۶.....امام و زمامداران

- ۷۳..... شیوه زمامداری عثمان:
- ۷۵..... رئوس مهمترین اقدامات عثمان بن عفان:
- ۷۹..... گفتار دوم: امام حسن ابن علی علیهما السلام و زمامداران
- ۸۱..... آشنایی مختصر با امام دوم شیعیان امام حسن علیه السلام:
- ۸۳..... همسران و فرزندان
- ۸۵..... دوران کوتاه خلافت
- ۸۶..... جنگ و صلح با معاویه
- ۹۰..... شهادت امام حسن علیه اسلام
- ۹۲..... از مهمترین ویژگی ها و فضائل و امام حسن علیه السلام:
- ۹۷..... زمامدار دوران امام حسن علیه السلام:
- ۹۷..... معرفی اجمالی معاویه بن ابی سفیان
- ۹۸..... شیوه خلیفه شدن معاویه
- ۹۹..... شیوه زمامداری معاویه بن ابی سفیان
- ۱۰۲..... مهمترین اقدامات معاویه بن ابی سفیان
- ۱۱۷..... گفتار سوم: امام حسین علیه السلام و زمامداران
- آشنایی با امام سوم شیعیان امام حسین علیه السلام و شرح واقعه کربلا:
- ۱۱۹.....
- ۱۲۶..... امام در مکه:
- ۱۳۰..... فرستادن قیس بن مسهر به کوفه
- ۱۳۱..... فرستادن عبدالله بن یقطر به کوفه

فهرست ۷

تغییر مسیر به سمت کربلا ۱۳۳

ورود امام به کربلا ۱۳۶

تلاش ابن زیاد برای فرستادن سپاه به کربلا ۱۴۰

تلاش حبیب بن مظاهر برای گردآوری نیرو ۱۴۲

روز تاسوعا ۱۴۶

وقایع شب عاشورا ۱۴۷

وقایع روز عاشورا ۱۴۸

شهادت امام حسین ۱۵۰

فرستادن سرهای شهدا به کوفه ۱۵۳

دفن شهدا ۱۵۳

زاماداران خودسر دوره امامت امام حسین علیه السلام ۱۵۴

معرفی اجمالی یزید ابن معاویه به با عنوان دومین خلیفه

امویان ۱۵۵

شیوه زمامداری یزید ابن معاویه ۱۵۹

مهمترین اقدامات یزید ابن معاویه به عنوان دومین خلیفه

امویان: ۱۶۳

گاهشماری حوادث روز عاشورا بر مبنای تاریخ هجری شمسی ۱۶۸

حدود ساعت ۵:۴۷ اذان صبح ۱۶۹

حدود ساعت ۶ ۱۶۹

حدود ساعت ۷:۰۶ طلوع آفتاب ۱۶۹

۸..... امام و زمامداران

- حدود ساعت ۸ ۱۷۰
- حدود ساعت ۹ ۱۷۱
- حدود ساعت ۱۰ ۱۷۱
- حدود ساعت ۱۱ ۱۷۲
- حدود ساعت ۱۲:۵۰ اذان ظهر ۱۷۳
- حدود ساعت ۱۳ ۱۷۴
- حدود ساعت ۱۴ ۱۷۴
- حدود ساعت ۱۵ ۱۷۵
- حدود ساعت ۱۶:۰۶ اذان عصر ۱۷۶
- حدود ساعت ۱۷ ۱۷۶
- حدود ساعت ۱۸:۴۹ اذان مغرب ۱۷۷
- گفتار چهارم: امام علی بن الحسین علیه السلام و زمامداران خودسر ۱۷۹
- معرفی اجمالی امام چهارم شیعیان امام علی بن الحسین علیه السلام ۱۸۱
- از مهمترین ویژگی‌های امام علی بن الحسین علیه السلام ۱۸۹
- قیام‌های دوران امام سجاد علیه السلام ۱۹۱
- آثار به جا مانده از علی بن الحسین علیه السلام: ۱۹۲
- یاران و شاگردان ۱۹۴
- زمامداران خودسر دوران امام علی بن الحسین علیه السلام: ۱۹۶
- شیوه انتخاب هریک از این زمامداران خودسر به عنوان خلیفه
مسلمین ۱۹۶

- معرفی اجمالی معاویه ابن یزید با عنوان سومین خلیفه امویان
۱۹۷
- شیوه زمامداری معاویه بن یزید به عنوان خلیفه مسلمین ۱۹۹
- مهمترین اقدامات و اتفاقات دوره معاویه بن یزید ۲۰۲
- معرفی اجمالی مروان بن الحکم با عنوان چهارمین خلیفه
امویان ۲۰۳
- شیوه زمامداری مروان حکم به عنوان خلیفه مسلمین ۲۰۴
- مهمترین اقدامات مروان بن حکم ۲۰۸
- معرفی اجمالی عبدالملک بن مروان ۲۱۱
- شیوه زمامداری عبدالملک به عنوان خلیفه مسلمین ۲۱۲
- اقدامات عبدالملک بن مروان ۲۱۷
- معرفی اجمالی ولید بن عبدالملک با عنوان خلیفه امویان ۲۲۳
- شیوه زمامداری ولید به عنوان خلیفه مسلمین ۲۲۴
- مهمترین اقدامات و اتفاقات ولید بن عبدالملک ۲۲۷
- گفتار پنجم: امام محمدباقر علیه السلام و زمامداران خودسر ۲۳۱
- معرفی اجمالی امام پنجم شیعیان امام محمدباقر علیه السلام ۲۳۳
- مهمترین ویژگی های دوران امام محمدباقر علیه السلام ۲۳۶
- زمامداران خودسر دوره امام محمدباقر علیه السلام ۲۴۱
- شیوه انتخاب هریک از این زمامداران خودسر به عنوان خلیفه
مسلمین ۲۴۲

۱۰.....امام و زمامداران

معرفی اجمالی و شیوه زمامداری و اقدامات ولید بن عبدالملک
با عنوان ششمین خلیفه سلسله امویان..... ۲۴۳

معرفی اجمالی سلیمان بن عبدالملک با عنوان هفتمین خلیفه
سلسله امویان..... ۲۴۳

شیوه زمامداری سلیمان بن عبدالملک با عنوان ششمین خلیفه
سلسله امویان..... ۲۴۷

مهمترین اقدامات سلیمان بن عبدالملک با عنوان هفتمین
خلیفه سلسله امویان..... ۲۴۹

شیوه زمامداری عمر بن عبدالعزیز با عنوان هشتمین خلیفه
سلسله امویان..... ۲۵۶

مهمترین اقدامات عمر بن عبدالعزیز با عنوان هشتمین خلیفه
سلسله امویان..... ۲۶۰

معرفی اجمالی یزید بن عبدالملک با عنوان نهمین خلیفه
سلسله مروانیان..... ۲۶۲

شیوه زمامداری یزید بن عبدالملک با عنوان نهمین خلیفه
سلسله امویان..... ۲۶۴

مهمترین اقدامات یزید بن عبدالملک با عنوان نهمین خلیفه
سلسله امویان..... ۲۶۶

معرفی اجمالی هشام بن عبدالملک به عنوان دهمین خلیفه
سلسله مروانیان..... ۲۶۸

شیوه زمامداری هشام بن عبدالملک با عنوان دهمین خلیفه
سلسله امویان..... ۲۷۶

فهرست..... ۱۱

- مهمترین اقدامات هشام بن عبدالملک با عنوان دهمین خلیفه
سلسله امویان ۲۸۱
- گفتار ششم: امام جعفر صادق علیه السلام و زمامداران خودسر ۲۹۱
- معرفی اجمالی امام ششم شیعیان امام جعفر صادق علیه السلام ۲۹۳
- مهمترین ویژگی‌های دوران امام جعفر صادق علیه السلام ۳۰۰
- برخی تألیفات امام صادق علیه السلام ۳۱۰
- زمامداران خودسر دوره امام جعفر صادق علیه السلام ۳۱۱
- شیوه انتخاب هریک از این زمامداران خودسر به عنوان خلیفه
مسلمین ۳۱۲
- معرفی اجمالی هشام بن عبدالملک به عنوان دهمین خلیفه
سلسله مروانیان ۳۱۴
- معرفی اجمالی ولید بن یزید با عنوان یازدهمین خلیفه سلسله
امویان ۳۱۴
- شیوه حکمرانی و اقدامات ولید بن یزید با عنوان یازدهمین
خلیفه امویان ۳۲۰
- معرفی اجمالی یزید بن ولید با عنوان دوازدهمین خلیفه سلسله
امویان ۳۲۱
- شیوه حکمرانی و اقدامات یزید بن ولید با عنوان دوازدهمین
خلیفه امویان ۳۲۵
- معرفی اجمالی ابراهیم بن ولید با عنوان سیزدهمین خلیفه
سلسله امویان ۳۲۶

۱۲.....امام و زمامداران

شیوه حکمرانی و اقدامات ابراهیم بن ولید با عنوان سیزدهمین
خلیفه امویان..... ۳۲۸

معرفی اجمالی مروان بن محمد حمار با عنوان چهاردهمین
خلیفه سلسله امویان..... ۳۲۸

مهمترین اقدامات مروان بن محمد حمار با عنوان چهاردهمین
خلیفه سلسله امویان..... ۳۳۳

معرفی اجمالی ابوالعباس سفاح با عنوان اولین خلیفه سلسله
عباسیان..... ۳۳۵

شیوه حکمرانی و مهمتین اتفاقات دوران خلافت ابوالعباس
سفاح به عنوان اولین خلیفه عباسی..... ۳۴۳

معرفی اجمالی ابو جعفر منصور دوانیقی با عنوان دومین
خلیفه سلسله عباسیان..... ۳۴۸

شیوه حکمرانی و مهمتین اتفاقات دوران خلافت
ابو جعفر منصور دوانیقی با عنوان دومین خلیفه عباسیان..... ۳۵۲

منابع و مواخذ:..... ۳۶۱

مقدمه

چنان که می‌دانیم نفوذ و سلطه قبیله قریش^۱ بر مکه و خانه کعبه از زمان قصی بن کلاب نیای بزرگ رسول خدا آغاز می‌شود. قصی قبیله قریش را در مکه و پیرامون کعبه جای داد و برای آنان انجمنی به نام دارالندوه ساخت و منصب کلیدداری و سقایت آن را به عهده گرفت. تا آنکه قریش به هاشم بن عبد مناف رسید.

۱. عده ای گفته اند که این قبیله را از این جهت قریش می‌گفته که لقب یکی از بزرگان این قبیله یعنی نصر بن کنانه (جد دوازدهم پیامبر اسلام) قریش بود. البته بعضی‌ها نیز نوشتند که این لقب فهر بن مالک یکی دیگر از بزرگان قریش (جد دهم پیامبر اسلام) بود که بعدها قریش اسم او را روی قبیله خود گذاشته بودند. عده ای نیز گفته اند که قریش به معنای کسب است و چون مردم قبیله قریش کشاورز نبودند و بیشتر اهل تجارت بودند آنان را قریش (کاسب) می‌گفتند. همینطور آورده اند که قریش به معنای جمع شدن از اطراف و اکناف است. چون قصی بن کلاب تیره‌های مختلف این قبیله را که به صورت پراکنده در اطراف مکه بودند در مکه ساکن ساخت به آنان قریش گفتند.

از وقتی که منصب کلید داری و سقایت کعبه در اختیار هاشم بن عبد مناف قرار گرفت، برادر زاده ایشان یعنی امیه بن عبد شمس بن عبدمناف سیادت ایشان را برای کلید داری خانه کعبه نپذیرفت و به مخالفت با او برخاست. این مخالفت به ظاهر ساده بهانه‌ای شد برای اختلاف و کینه‌ورزی بین فرزندان بنی امیه با فرزندان بنی هاشم. هر چه زمان می‌گذشت این شکاف و دشمنی عمیق‌تر می‌شد. حتی با ظهور پیامبر اسلام و گسترش فرهنگ توحیدی و محور قرار گرفتن تقوا به عنوان شرافت انسانی در مقابل اصل و نسب هم نتوانست از شدت و حرارت آن بکاهد.

ابوسفیان بن حرب بن امیه که در زمان بعثت حضرت محمد ﷺ از بزرگان قریش به شمار می‌آمد با نادیده گرفتن ظهور اسلام، در مقابل پیامبر اسلام قرار گرفت و دشمنی خود را با آن حضرت که از فرزندان هاشم بود دو چندان نمود. اما پس از گذشت چندی و با قوت گرفتن اسلام و افزوده شدن پیروان آن حضرت، آنگاه که سایه شمشیر مجاهدان اسلام را در سر خود احساس کرد به هراس افتاد و برای حفظ اموال و موقعیت خود چاره‌ای جز پذیرفتن دین اسلام نداشت. او برای این کار عباس ابن عبدالمطلب عموی پیامبر را واسطه گرفت و به ظاهر هم شده دین اسلام را پذیرفت تا در سایه مسلمان شدن، دنیای خود را حفظ نماید. در حقیقت او با این حربه توانست ضمن حفظ جان خود، زمینه

شرارت و دشمنی را علیه پیامبر و بنی هاشم برای نسل‌های بعدی تداوم بخشد.

او با رخنه نرم خود و نفوذ فرزندانش در بین پیروان پیامبر اسلام، به تدریج توانست اتحاد و همدلی آنان را به تفرقه و دودستگی مبدل سازد. می‌گویند وقتی عثمان بن عفان بن ابوالعاص بن امیه به خلافت رسید، او به فرزندان امیه سفارش کرده بود پادشاهی را همچون گوی دست‌به‌دست کرده و در بین خود بگردانند. او گفته بود سوگند به کسی که من به او قسم می‌خورم نه عذابی، نه حساسی، نه بهشتی و دوزخی و نه آتش جهنم و رستاخیزی و نه قیامتی وجود دارد و این‌گونه شد که وقتی عثمان بن عفان با قیام مردم از خلافت عزل و کشته می‌شود و علی علیه السلام از طرف مردم به خلافت برگزیده می‌شود، فرزندان امیه با شدت به مخالفت با آن حضرت برمی‌خیزند. که در رأس همه آن‌ها معاویه بود که از سپردن سرزمین شامات به خلیفه زمان خود، یعنی علی علیه السلام خودداری کرده بود. او نه تنها خلافت علی علیه السلام را نپذیرفت بلکه به جنگ مسلحانه با آن حضرت روی آورد و برای اولین بار موجب برادرکشی در بین مسلمانان شد. او برای اینکه بتواند خلافت مسلمین را بر اساس سفارش پدرش ابوسفیان در اختیار فرزندان امیه ماندگار سازد. خونخواهی عثمان را بهانه کرده و اولین جنگ داخلی را که به جنگ جمل مشهور است به راه انداخت.

جنگ جمل که توسط عایشه، زبیر و طلحه با فریب و پشتیبانی و همراهی معاویه به راه افتاد در واقع مقدمه‌ای بود برای دو جنگ ویرانگر دیگر که به صفین و نهروان شهرت یافتند. علاوه بر این جنگ‌ها معاویه با تهاجم‌های گاه‌وبیگاه به شهرهای تحت حاکمیت علی علیه السلام که در تاریخ به غارات معروف است به کشتار مسلمانان به‌ویژه پیروان علی علیه السلام پرداخته و ناامنی و نارضایتی برای مردم ایجاد می‌کرد. او برای ایجاد شکاف و تفرقه در بین مسلمین باهدف به قدرت رساندن فرزندان امیه در حکومت اسلامی، در تمام مدت حکومت علی علیه السلام بسیاری از شخصیت‌های بزرگ دنیای اسلام را تا آنجا که می‌توانست با بربودن و وعده‌ووعید به سوی خود جلب نمود و چنانچه کسی را نمی‌توانست با بربودن و تزویر تحت انقیاد خود درآورد، آن‌ها را به لطایف‌الحیلی از بین می‌برد و آن‌چنان فتنه و گرفتاری‌های برای حکومت امام علی علیه السلام به وجود آورده بود تا مسلمانان نتوانند طعم شیرین حکومت عدل اسلامی را بچشند. آنگاه که با امام حسن علیه السلام پیمان صلح می‌بندد آشکارا تعهدات خود با امام حسن علیه السلام را زیر پا گذاشته و فرزند عیاش و میمون‌باز خود یزید را به‌عنوان ولیعهد و جانشین خود انتخاب می‌کند و این‌گونه شد که فرزندان امیه از این زمان تا سال ۱۳۲ هجری قمری توانستند برخلاف آموزه‌های اسلام و به رسم پادشاهان، بر تمامی ممالک اسلامی سلطنت نمایند. آنان برخلاف پیامبر اسلام که می‌خواست

پادشاهان را از مقام خدایی به مقام بندگی بکشانند، خود به نام پیامبر اسلام راه و رسم پادشاهی را برگزیدند و آن چنان که در این نوشتار خواهید خواند همانند سلسله‌های شاهنشاهی حکومت اسلامی را بین فرزندان خود دست به دست نمودند.

در طی این مدت پیروان علی علیه السلام نیز نمی‌توانستند ساکت بمانند مسئولیت شرعی و وصایت پیامبر حکم می‌کرد تا آنها در مقابل هرگونه کج‌اندیشی و بدنام کردن اسلام به‌عنوان تنها مکتب نجات‌بخش بشری ایستادگی کنند. آنان نمی‌توانستند آیات الهی^۱ و وصیت پیامبر اسلام را (در رأس همه آنها واقعه غدیر خم) در

۱. آیات قرآنی که امامت حضرت علی علیه السلام را اثبات می‌کند: در قرآن مجید آیات فراوانی است که با استفاده از احادیثی که از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در شأن نزول آنها وارد شده است، امامت امام علی علیه السلام را اثبات می‌نمایند. این آیات عبارتند از: آیهی تبلیغ، آیهی ولایت، آیهی اولی الامر، و آیهی صادقین و ...

۲. احادیثی که امامت حضرت علی علیه السلام را اثبات می‌کند: در منابع متعدد شیعه و اهل سنت از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایات بسیاری وارد شده است که آن حضرت فرمود: وصی و جانشین بعد از من علی بن ابی‌طالب علیه السلام است و بعد از او دو فرزندم حسن و حسین علیه السلام که نه امام دیگر از صلب حسین علیه السلام از پی هم می‌آیند. البته این روایت افزون بر روایاتی است که در جریان حدیث یوم الدار، حدیث منزلت، حدیث غدیر خم و حدیث مشهور ثقلین بیان شده است و یا

برابر چشمان خود ببینند در عین حال تن به پذیرش چنین حاکمیتی بدهند و از کنار آن به سادگی بگذرند. فلذا وقتی معاویه با جسارت تمام و برخلاف آموزه‌های اسلام فرزندش یزید فاسد را به عنوان ولیعهد خود انتخاب می‌کند، عده‌ای از دوستان اهل بیت علیهم السلام به‌ویژه ساکنان شهر مدینه و کوفه که بسیاری از صحابه و تابعین نیز در بین آن‌ها حضور داشتند تاب تحمل چنین بدعتی را نیاورده و به مخالفت برخاستند. از جمله آنان مسلمانان کوفه بودند که رسماً طی چندین نامه، امام حسین علیه السلام را به کوفه دعوت نموده تا تحت ولایت و امامت آن حضرت به مخالفت با خلیفه خود سر بردارند. یزید که از حساسیت www.ketab.ir مسئله آگاه بود، همه امکانات و ظرفیت حکومت را بکار گرفت تا هرگونه حرکت‌های حق طلبانه را به شدت در نطفه خفه کند که مبادا حقایق اسلام برای مردم فریب خورده آشکار شود و حکومت از دست فرزندان امیه خارج شود. فلذا وقتی مسلم بن عقیل سفیر امام حسین علیه السلام جهت بررسی صحت و سقم دعوت کنندگان کوفه وارد شهر می‌شود، عامل یزید آن‌چنان رعب و وحشتی در شهر به راه می‌اندازد که در مدت بسیار کوتاهی همه جمعیت و بیعت کنندگان سفیر امام حسین علیه السلام علیه اسلام توسط

احادیثی که فرمود پس از من دوازده تن خلیفه خواهند آمد که به وسیله آنان دین عزیز می‌شود.

عمال یزید از گرد مسلم بن عقیل پراکنده و بیش از ۱۲۰۰۰ نفر از آنان زندانی می‌شوند. سپس خود ایشان را نیز دستگیر و در برابر چشمان مردم کوفه‌ای که حامی‌اش بوده و به امامت او نماز می‌خواندند، به طرز فجیعی به شهادت می‌رسانند. و به دنبال آن لشگری به استعداد سی هزار نفر را برای مقابله با امام حسین علیه اسلام تجهیز می‌کند این در حالی است که همه مدافعان آن حضرت به صد نفر نمی‌رسیدند. با وقوع آن حادثه غمبار، در سرزمین کربلا و شهادت امام حسین علیه السلام آن‌چنان غم و انده بر مردم کوفه مستولی می‌شود که بسیاری از آن‌ها از اینکه نتوانستند به‌موقع امامشان را یاری کنند ابراز پشیمانی کرده و برای جبران این غفلت بزرگ، تحت رهبری یکی از صحابه پیامبر به نام سلیمان صد خزایی تحت عنوان توابین، در سال ۶۵ هجری به مقابله با یزیدیان می‌پردازند. عمال یزید همان روشی را که در کربلا پیش گرفته بود به مقابله آنان پرداخت و همگی آن‌ها را علیرغم شجاعتی که از خود نشان داده بودند به شهادت می‌رسانند. یک سال بعد شخصی به نام مختار ثقفی در تقاص با این جنایات یزید، مردم کوفه را با خود همراه کرده و تا سال ۶۸ هجری در این شهر حکومت می‌کند و طی این مدت کوتاه توانست بسیاری از قاتلان امام حسین علیه السلام را دستگیر و به قتل برساند او اگرچه توانست قدری مرهم بر آلام پیروان

علی علیه السلام بگذارد، اما خیلی زود در جنگ با مصعب ابن زبیر کشته و کارش ناتمام می ماند.

فرزندان امیه بعد از واقعه خون‌بار کربلا آن‌چنان رعب و وحشتی در بین مسلمانان ایجاد کرده بودند که دیگر کسی را نه فقط یارای مخالفت با آنان نبود بلکه هرگونه ابراز دوستی با هاشمیان علی‌الخصوص آل علی علیهم السلام و یا با دوستان آنان با مجازات سخت مواجه می شدند. هرکجا که آنان را می یافتند حتی اگر مخالفتی نیز با حکومت نمی کردند، بدون هیچ گناهی می کشتند. به شکلی که دیگر تا سال ۲۲ هجری کسی را نمی یابید که توانسته باشد با حکومت فرزندان امیه مخالفتی کرده باشد. تنها در این سال بود که زید بن علی بن حسین علیهم السلام با تعدادی از یاران جان بر کفش علیه ستمگری‌های حکومت اموی قیام می کنند که متأسفانه تعدادی از یارانش بر اساس همان رعب و وحشتی که امویان ایجاد کرده بودند از گردش پراکنده شده و خود نیز به همراه یاران اندکش به طرز فجیعی به شهادت می رسند.

این اذیت و آزار بر فرزندان علی ع ادامه داشت تا اینکه در دوره امامت امامین امام محمدباقر و امام جعفر صادق علیهم السلام پایه‌های حکومت امویان به سستی گراییده و با ایجاد فضای باز سیاسی، آن‌ها توانستند جانی تاز به پیروان علی علیه السلام ببخشند. آنان توانسته بودند با اقدامات روشنگرایانه خود به مسلمانان بفهمانند که

برخلاف تبلیغات سوء امویان، پیروان علی علیه السلام صرفاً افرادی مخالف با حکومت یا یک گروه مخالف و شورشگر نبوده بلکه آنان جانمایه دین و اساس آموزه‌های پیامبر اسلام‌اند. آنان به دنبال حکومت کردن بر مردم نیستند بلکه آنان حافظ اسلام و هدایتگر و دلسوز مردم‌اند. در واقع آنان در این دوره توانستند با احیا و بازسازی معارف اسلامی، مسائل فقهی و علمی و کلامی پراکنده را منظم و مکتب علمی عظیمی را ایجاد کنند که ثمره آن تألیف اصول اربعمائه در این دوره شد که مشتمل بر ۴۰۰ رساله در شرایع می‌باشد به همین دلیل نیز شیعیان امام جعفر صادق علیه السلام را رئیس مذهب شیعه اثنی عشری می‌دانند چون آن حضرت در دوره امامت خود توانسته بود فقه شیعه را (که همان فقه محمدی صلی الله علیه و آله است و از سوی خدا و وحی به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله نازل شده بود) را احیا و از اضمحلال خارج سازد.

از آن به بعد به تدریج تشیع به عنوان یک دستگاه فکری نیرومند و جدی در بین دانشمندان و علمای اسلام جای خود را باز نمود. و علمای منتسب به شیعه توانسته بودند تحت هدایت‌های امام معصوم علیه السلام، مسلمانان را از شبهه‌های گمراه‌کننده و خرافات و جعل دستورات دین به وسیله حکومت و خلفای وقت آشنا سازند و احکام فقهی درست را در اختیار مردم قرار دهند. در بعد سیاسی و اجتماعی نیز با ضعیف شدن حکومت امویان، دوستان اهل بیت

توانسته بودند با کمک دو سردار بزرگ ایرانی یعنی ابومسلم خراسانی و ابوسلمه همدانی که از مخالفان امویان بودند به تدارک عده و عده خود پرداخته و با یادآوری حوادث کربلا و سایر اتفاقات خونینی که علیه پیروان علی علیه السلام به وجود آورده بودند، در بین مسلمین موجی از احساسات ضد اموی را در ممالک اسلامی به ویژه در ایران به راه انداخته و سرانجام نظام سراسر فاسد امویان را سرنگون کنند. در میانه این مبارزات شخصی به نام محمد بن علی بن عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب بن هاشم معروف به سفاح که خود همراه با دوستداران اهل بیت در صف مبارزه با آل امیه قرار داشت توانست بر این امواج سوار شده و خلافت مسلمین را در دست بگیرد. او در آغاز زمامداری، برای نشان دادن ارادت خود به فرزندان اهل بیت علیهم السلام و جلب نظر مسلمانان به سمت خود، دست به تعقیب و دستگیری و کشتار فرزندان امیه می‌زند. حتی دستور می‌دهد اجساد خلفایشان را از قبر خارج کرده و قبور شان را با خاک یکسان سازند. این در حالی بود که فرزندان اهل بیت علیهم السلام اساساً مخالف چنین حرکت‌های ظالمانه و غیر شرعی بودند.

عباسیان پس از تحکیم پایه‌های حکومت خود انتظار داشتند که امامان شیعه و فرزندان و پیروان آل علی با توجه به نفوذی که در بین مسلمانان دارند، سیاست‌های آن‌ها را به‌عنوان فرزندان هاشم تایید نمایند. اما وقتی نتوانستند آنان را با سیاست‌های خود همراه

سازند، خویشاوندی و نزدیکی خود با علویان را فراموش کرده و از در دشمنی با آنان در آمدند. به تدریج آنان نیز همان رویه امویان را در برخورد با آل علی یعنی همان سیاست تهدید و تعقیب را دنبال نمودند به شکلی که دیگر کسی جرات نمی کرد با امام زمان خود ارتباطی داشته باشد. آنگونه که در زمان امام حسن عسگری علیه السلام آن حضرت را در یک پادگانی در سامرا تبعید کرده بودند تا چنانچه همسرش فرزند پسری به دنیا بیاورد او را به قتل رسانده تا برای همیشه رشته پیوند و دوستی شیعیان با امامشان را قطع و حکومت خود را از تهدید آنان مصون نمایند، اما مشیت الهی جور دیگر رقم خورد و فرزند آن امام همان به نور از هرگونه تهدید در نیمه شعبان سال ۲۲۵ هجری قمری چشم به دنیا کشود و طی سال های ۲۶۰ تا ۳۲۹ از طریق نایبان خاص خود به هدایت شیعیان پرداخت. که پس از درگذشت چهارمین و آخرین نایب خاص آن حضرت به نام ابوالحسن علی بن محمد سمري در سال ۳۲۹ هجری قمری غیبت کبری آغاز شد در قرن اول این دوره یعنی از سال ۳۰۰ تا سال ۴۰۰ هجری قمری سه فقیه فرهیخته به نام های محمد بن یعقوب کلینی (درگذشت سال ۳۲۸) و ابوجعفر محمد بن علی بن بابویه (درگذشت ۳۸۱) و شیخ محمد بن حسن طوسی توانسته بودند مجموعه ۴۰۰ رساله ای را که در دوره امامین امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام در اختیار شیعیان قرار گرفته بود را یکبار

دیگر جمع آوری و کتب الکافی در ۵ مجلد (یک جلد در اصول و سه جلد در احکام و یک جلد روضه)، من لایحضر الفقیه، الاستبصار و تهذیب الاحکام را تألیف و به عنوان منابع اصلی در اختیار شیعیان قرار دهند.^۱ در حقیقت تا قبل از امام محمدباقر و امام جعفر

۲. چهار کتاب اصلی فقه شیعه که از آنها با عنوان «کتب اربعه» (کتاب‌های

چهارگانه» یاد می‌کنند عبارتند از:

- ۱- الکافی که این کتاب را شیخ ابو جعفر کلینی (در گذشت ۳۲۹ هجری قمری) در زمان غیبت صغری نوشته است این کتاب شامل حدود ۱۶۰۰۰ حدیث است و حدیث بخش کلی دارد؛ اصول، فروع و روضه که اصول کافی احادیث عقیدتی را دربر می‌گیرد، فروع کافی به روایات فقهی می‌پردازد، روضه کافی هم شامل مجموع‌های از احادیث مترقیه است.
- ۲- من لایحضره این کتاب را شیخ صدوق (درگذشت ۳۸۱ق) نوشته است. حدود ۶۰۰۰ حدیث را شامل می‌شود که موضوع آنها مباحث فقهی و احکام عملی است. شیخ صدوق در این کتاب، احادیثی را آورده که صحیح می‌دانسته و خود بر اساس آنها فتوا می‌داده است
- ۳- تهذیب الأحکام را شیخ طوسی نوشته (درگذشت ۴۶۰ق) است این کتاب ۳۹۳ بخش و ۱۳۵۹۰ حدیث دارد و موضوع آن فقه است. شیخ طوسی این کتاب را در شرح و توضیح المنفعه اثر شیخ مفید و به دستور وی نگاشته است. و همچنین کتاب الاستبصار فی ما اختلف من الاخبار را پس از تهذیب الأحکام و به تقاضای برخی از شاگردانش نوشته است. او در این

صادق علیه السلام حقایق اسلام توسط حاکمان بنی امیه مخفی بود و از زمان این دو امام علیهم السلام این حقایق آشکار می‌شود اما پس از روی کار آمدن عباسیان و ترس و وحشتی که آنان برای شیعیان ایجاد کرده بودند دوباره حقایق اسلام به محاق رفت تا اینکه این سلسله نیز با حمله مغول‌ها و سقوط بغداد در سال ۶۵۵ هجری قمری به دست هولاکو خان، سرنگون شد^۱ زین پس هر چه جلوتر می‌آیم حقیقت اسلام برای مردم آشکار می‌شود آنگونه که بعد از تألیف آن چهارکتب شیعه در سال‌های ۳۰۰ تا ۴۰۰ هجری قمری به تدریج نهاد مرجعیت به عنوان **باب عام حضرت ولی عصر** شکل می‌گیرد تا امور فقهی شیعیان معطل نماند که از میان این مراجع تقلید بزرگ شیعه می‌توان به افرادی چون **آیه الله العظمی شیخ محمد حسن اصفهانی نجفی**، **آیه الله العظمی شیخ مرتضی انصاری**، **آیه الله العظمی سید ابوالحسن اصفهانی**، **آیه الله العظمی حسین بروجردی** و **آیه الله العظمی روح الله موسوی خمینی** نام برد. البته لازم است به این نکته

کتاب تنها روایات متعارض در مباحث گوناگون فقهی را جمع کرده است. به

این جهت، کتاب شامل همه مباحث فقهی نیست

۱. گرچه یکی از شاخه‌های این سلسله سه سال بعد در قاهره مجدداً

را بر پا نمود و تا فتح مصر توسط عثمانیان در سال ۹۲۳ هجری قمری رهبری

جهان اسلام را بر عهده داشتند.

نیز اشاره شود که شیعیان در طی این دوران سخت، علاوه بر اینکه نسبت به مسایل فقهی و شرعی خود حساس بوده و به برکت فقه‌های پرتلاش، جای خود را در بین مسلمانان باز کرده بودند، نسبت به مسایل سیاسی و اجتماعی خود نیز بی تفاوت نبوده و هر کجا که شرایطش را مهیا می‌دیدند، نظامات اجتماعی و سیاسی جامعه خود را نیز بر اساس فقه شیعه بنا می‌کردند. که از آن جمله می‌توان به اولین دولت شیعه بعد از مختار ثقفی اشاره نمود که توسط ادريس بن عبدالله... حسنی در سال ۱۷۲ در مراکش پایه گذاری شده بود پس از آن نیز به ترتیب می‌توان به افرادی از شیعیان اشاره نمود که توانسته بودند حکومت‌های شیعی را در اقصی نقاط جهان شکل دهند. از جمله باید اشاره کرد به قاسم بن ابراهیم طباطبایی الراسی در سال ۲۴۶ قمری و حسین بن حوشب در سال ۲۶۸ قمری که حکومت اسلامی را در یمن تاسیس کرد، یا شیعیان زیدی که در سال ۲۵۰ قمری در کنار دریای خزر حکومت می‌کردند، و یا عبدالله المهدی در سال ۳۰۳ قمری در تونس و سپس در مصر سلسله فاطمیان را به وجود آورده بود، و یا آل حمدان در سال ۳۱۷ قمری در موصل و معزالدوله دیلمی در سال ۳۲۴ قمری در بغداد (معروف به آل بویه)، و طرفداران آل حمدان و قرمط در اواخر قرن سوم در بحرین، و حسن صباح در سال ۴۷۳ قمری در قلعه الموت قزوین و سپس در ارتفاعات خراسان تا

شام، و الجایتو یا سلطان محمد خدا بنده در سال... در ایران، و ترکمانان قراقویونلو در سده نهم هجری در آذربایجان، و سریداران در سال ۷۳۸ قمری در نواحی سمرقند و کرمان و مازندران و گیلان، و سید قوام الدین مرعشی در سال ۷۵۹ قمری در مازندران، و نوادگان شیخ صفی الدین در سال ۶۵۰ قمری در ایران و سرانجام امام خمینی در سال ۱۳۵۷ شمسی در ایران حکوت اسلامی را تاسیس نمودند.

این مجموعه در دو جلد به زبان ساده تألیف شده است که جلد اول آن اشاره دارد به زمامداران خودسر که بعد از رحلت پیامبر اسلام تا دوره امام جعفر صادق علیه السلام به عنوان خلفای راشدین و امویان بر مسلمانان فرمان راندند و جلد دوم آن که مربوط می شود به زمامداران خودسر دوران امامت امام جعفر صادق علیه السلام تا آغاز غیبت امام مهدی علیه السلام که عباسیان به عنوان خلیفه بر مسلمین حکومت راندند.